

29.4.2005

2099/4/03

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

TOIMEENTULOTUKILASKELMAAN HUOMIOITAVAT TULOT JA MENOT

1

KANTELU

A arvosteli kirjeissään 12.9.2003 ja 11.11.2003 Joensuun peruspalveluviraston, erityisesti sosiaalityöntekijän menettelyä toimeentulotukiasiassa an.

A kertoi hakeneensa toimeentulotukea ensimmäisen kerran lokakuussa 2002 ja sen jälkeen kuukausittain syyskuulle 2003 asti. Toimeentulotuen määrä laskettiin hänen mielestään virheellisesti. Hänen tuloinaan otettiin huomioon verotuksessa määrätty pinta-alaperusteinen metsätalo uden laskennallinen tulo 253,01 euroa kuukaudessa, vaikka hänellä ei ollut tällaisia tuloja. Menoksi ei hyväksytty puhelinlaskuja, luontaistuotteita ja -lääkkeitä, käsikauppalääkkeitä eikä hermoratahieronnan ja kuntoutuksen menoja. Kotivakuutusmaksusta hyväksyttiin menoksi vain puolet.

A kertoi olevansa pitkäaikaistyötön ja rahoittaneensa ennen toimeentulotukiasiakkuuttaan toimeentuloaan osin lainavaroilla. Pankkivelkaa hänellä oli kertomansa mukaan noin 150 000 euroa, jonka vakuutena oli hänen omistamansa kiinteistö B:n kunnassa. Velkaa oli käytetty myös mm. metsäautotien rakentamiseen ja suon ojitukseen. A:n mukaan tila oli asumiskelvoton ja mikäli se joutuisi ulkopuolisen realisoitavaksi, hänelle jäisi siitä varoja vähemmän kuin tilaan on kiinnitetty velkoja.

A arvosteli myös toimeentulotuen takaisin perimistä. Toimeentulotuki lokakuusta 2002 alkaen päätettiin periä takaisin hänen varallisuudestaan. Lisäksi peruspalveluvirasto peri toimeentulotuen korvaukseksi hänelle myönnetty työttömyyspäivärahat ajalta 30.5.–11.7.2003. A sai harkinnanvaraista toimeentulotukea 9.5.2003 ja 4.7.2003 vuokratien maksamiseen. Hän tiedusteli, voiko sosiaalivirasto periä harkinnanvaraisinkin toimeentulotuen takaisin.

A liitti kanteluunsa toimeentulotukihakemukset ja viranhaltijan päätökset ajalta 1.10.2002–30.9.2003 sekä selvitystä terveydenhuoltomenoistaan elokuun 2001 ja syyskuun 2003 väliseltä ajalta.

A arvosteli kirjeissään 31.3.2004 ja 20.8.2004 Kansaneläkelaitoksen menettelyä asumistuen ja työmarkkinatuen määräämisessä. Tämä kantelu (dnro 653/4/05) ratkaistaan myöhemmin erikseen.

- - -

3 RATKAISU

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella en ole todennut toimeentulotuen myöntämisessä A:lle lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Kiinnitän kuitenkin sosiaali- ja terveystieteiden huomiota siihen, että toimeentulotuen hakijaa tulee ohjata riittävän yksityiskohtaisesti siihen, mitä selvityksiä hänen tulee esittää tuloistaan ja varoistaan ja myös mahdollisesta tulottomuudestaan.

Samalla kiinnitän sosiaali- ja terveystieteiden huomiota siihen, että jos meno jaksetaan kuukausieriin, tulee varmistua samalla siitä, että hakijan oikeus toimeentulotukeen ei tämän menettelyn johdosta vaarannu.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

3.1 Käytettävissä olevien tulojen määrääminen

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997, jäljempänä toimeentulotukilaki) 11 ja 12 §:n mukaan toimeentulotukea määrättäessä tuloina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten toimeentulotukea myönnettäessä käytettävissä olevat tulot ja varat. Käytettävissä olevilla tuloilla tarkoitetaan tosiasiallisia eikä laskennallisia tuloja.

Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään - - - (taltio - - -), että pinta-alaperusteen mukaan toimitetussa metsän verotuksessa vahvistettu metsätalouden puhdas tulo on laskennallinen eikä se ole toimeentulotukilain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla henkilön käytettävissä olevaa tuloa. Päätöksen mukaan mainittua metsätalouden tuloa ei olisi tullut ottaa huomioon perheen tuloina huomioon selvittämättä, oliko perheellä tosiasiallisesti ollut mainittu tulo käytettävissään.

A:lle myönnettiin toimeentulotukea kuukausittain ajalla 1.10.2002–30.9.2003 (helmikuuta 2003 lukuunottamatta) sellaisten laskelmien mukaisesti, joissa hänen käytettävissään olevina tuloinaan otettiin huomioon muun ohella pääomatuloja (oikeastaan ansiotuloja) 253,01 euroa kuukaudessa. Sosiaalityöntekijän tekemien päätösten mukaan tämä tulo oli saatu jakamalla kuukausituloksi vuoden 2001 verotuksessa vahvistettu pinta-alaperusteen mukaan määrätty metsätalouden puhdas tulo 3 036,12 euroa. (Huomautan, että pinta-alaperusteen mukaan verotettu metsätulo on verolainsäädännössä ansiotuloa eikä pääomatuloa, mutta tällä verotuksen tulolajia koskeneella virhemerkinnällä ei nähdäkseni ole ollut merkitystä tässä toimeentulotukiasiassa.)

A kertoi kantelussaan selvittäneensä sosiaalitoimessa suullisesti lukemattomia kertoja, että metsäverotus oli toimitettu pinta-alaperusteisesti ja että kysymyksessä olivat laskennalliset tulot. Kertomansa mukaan hän oli myös esittänyt, että mikäli kyseinen laskennallinen tulo otettiin huomioon, oli siitä vähennettävä ko. tulolähteeseen kohdistuneet menot (mm. tilaan kohdistuneen velan vuotuiset korot, metsänhoitomaksu, kiinteistövero, tieyksikkömaksut, vakuutusmaksut, vuotuiset verot), mutta sosiaalityöntekijä ei ottanut tositteita vastaan.

Sosiaalityöntekijän selvityksen mukaan A ei pyynnöistä huolimatta esittänyt toimeentulotukihakemuksensa liitteinä tulojaan ja menojaan koskevia tositteita. Hakemustensa liitteinä A esitti vain yksittäisiä laskuja. A:n tulotiedot jouduttiin selvittämään eri viranomaistahoilta. Varallisuuteen ja pääomatuloihin liittyvät tiedot saatiin selvityksen mukaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 20 §:n perusteella suoraan verottajalta.

Yleisiä näkökohtia asian selvittämisestä

Vuoden 2003 loppuun voimassa olleen hallintomenettelylain selvittämisvelvollisuutta koskevan 17 §:n mukaan viranomaisen oli huolehdittava asian selvittämisestä. Asianosaisen oli tarvittaessa esitettävä selvitystä vaatimustensa tueksi. Muiden selvitysten hankkiminen kuului viranomaiselle. Hallintomenettelylain 4 §:n mukaan viranomaisen oli tarpeen mukaan annettava asianosaiselle ja muullekin henkilölle neuvoja siitä, miten asia pantiin vireille ja miten asiaa käsiteltäessä oli toimittava. Vastaavat asian selvittämistä ja neuvontavelvollisuutta koskevat nykyisin voimassa olevat säännökset ovat 1.1.2004 voimaan tullessa hallintolaissa (434/2003). Viranomaisen tulee selvittämisen- ja neuvontavelvollisuutensa perusteella tarpeen mukaan ohjata asiakasta siinä, mitä tietoja asian ratkaisemiseksi tarvitaan. Hallintolain 31 §:n mukaan asiakkaalla on velvollisuus myötävaikuttaa itse vireille panemansa asian selvittämiseen.

Toimeentulotuen hakijan tietojenantovelvollisuudesta on säädetty toimeentulotukilain 17 §:ssä. Lainkohdan mukaan toimeentulotuen hakijan on annettava sosiaalilautakunnalle tai vastaavalle kunnan toimielimelle kaikki tiedossaan olevat toimeentulotukeen vaikuttavat välttämättömät tiedot.

Myös sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) on säännökset asiakkaan tietojenantovelvollisuudesta. Tämän lain 12 §:n 1 momentin mukaan asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa on annettava sosiaalilautakunnalle tai vastaavalle toimielimelle ne tiedot, joita tämä tarvitsee sosiaalihuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa. Lain 13 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada tietää, miksi tietoja tarvitaan.

Toimeentulotuen hakijan on siis annettava viranhaltijalle toimeentulotuen määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Viranhaltijan on puolestaan yksilöitävä, mitä

tietoja ja selvityksiä tarvitaan. Jos hakija ei pyynnöstä huolimatta esitä tarvittavia selvityksiä, hakemus voidaan hylätä.

Asian selvittämisestä tässä tapauksessa

Asiakirjoihin liitettyjen viranhaltijan päätösten mukaan A:ta oli kehoitettu ensimmäisestä hakemuksestaan lokakuusta 2002 alkaen joka kuukausi esittämään selvitys varallisuudestaan sekä tuloistaan ja menoistaan. Kun hän ei ollut toimittanut selvityksiä, hänen tuloinaan oli otettu huomioon mainittu verotuksen perusteella arvioitu tulo.

Henkilö on pinta-alaperusteiden mukaan määrätystä metsätulosta riippumatta voinut saada metsänmyyntituloja enemmän tai vähemmän tai ei lainkaan. Saamistaan myyntituloista henkilön lienee yleensä helppo esittää asianmukaiset selvitykset. Sen sijaan selvityksen esittäminen siitä, että henkilöllä ei ole ollut tuloja, on vaikeampaa. Hakijaa tuleekin tällaisessa tapauksessa ohjata tarkemmin myös siinä, mitä selvitystä hänen tulee esittää mahdollisesta tulottomuudestaan.

Käytettävissäni olevista asiakirjoista ei ilmene, onko A:ta mahdollisesti suullisesti ohjattu siinä, mitä selvityksiä hänen tulee esittää siitä, että hänellä ei ole ollut metsätuloa tai muuta tuloa kiinteistöstään. Asian selvittämisen osalta A ja sosiaalityöntekijä ovat esittäneet toisistaan poikkeavia käsityksiä. Tämän vuoksi asiassa ei ole näyttöä lainvastaisesta menettelystä.

Viranhaltijan toimeentulotukea koskevaan päätökseen tyytymätön voi saattaa päätöksen sosiaalihuoltolaissa tarkoitetun toimielimen käsiteltäväksi. Toimielimen päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen ja hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

A on saattanut vain kaksi viranhaltijan päätöstä, päätökset 7.11.2002 (lokamarraskuun toimeentulotuki) ja 20.12.2002 (joulukuun toimeentulotuki) lautakunnan käsiteltäväksi. Päätökseen 7.11.2002 hän on vaatinut oikaisua toimeentulotuen takaisinperinnän osalta ja päätökseen 20.12.2002 takaisinperinnän ja asumismenojen osalta. Hän ei ole pyytänyt oikaisemaan näitä eikä muitakaan ajalla 1.10.2002–30.9.2003 tehtyjä viranhaltijan päätöksiä laskennallisen metsätulon huomioon ottamisen osalta.

Oikeusasiamiehen tehtäviin laillisuusvalvojana ei kuulu toimia muutoksenhakuviranomaisena. Tämän vuoksi en voi ryhtyä arvioimaan sitä, oliko A:n toimeentulotuki määrätty oikein. Tyydyn tässä yhteydessä korostamaan yleisellä tasolla sitä, että jos toimeentulotuen hakija kiistää hänellä olleen verotukseen merkittävät tuloja, häntä tulisi ohjata riittävästi siinä, mitä selvityksiä hänen tulee esittää tuloistaan ja menoistaan ja myös tulottomuudestaan.

3.2

Toimeentulotuki terveydenhuoltomenuihin

A:n terveydenhuoltomenoina ei otettu huomioon hänen esittämiään lääkärin määräämiä luontaistuotteita, homeopaattisia lääkkeitä eikä hermoratahieronnasta ja kuntoutuksesta aiheutuneita menoja, joihin hänellä ei ollut lääkärin lähetettä. Viranhaltijan päätösten mukaan lääkkeenomaisestikin käytettyjä luontaistuotteita ei rinnastettu lääkärin määräämiin reseptilääkkeisiin, vaan niiden katsottiin kuuluvan toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin.

Toimeentulotukilain 7 §:n mukaan perusosalla katetaan mm. vähäiset terveydenhuoltomenot. Lisäosalla katetaan tarpeen mukaan muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot. Oikeuskäytännössä (korkeimman hallinto-oikeuden päätös 16.12.1999/4143) on katsottu, että lääkärin määräyksellä hankituista ns. reseptilääkkeistä aiheutuneet menot ovat kokonaisuudessaan lisäosalla katettavia menoja.

Totean, että terveydenhuoltomenoja ei ole toimeentulotukilaissa tai -asetuksessa tarkemmin määriteltä. Myös muita kuin lääkärin määräämien lääkkeiden kustannuksia voidaan tarvittaessa ottaa huomioon lisäosalla katettavina terveydenhuoltomenoina siltä osin kuin niiden ei katsota sisältyvän vähäisinä menoina perusosaan. Hakijan on esitettävä selvitystä menojen tarpeellisuudesta ja kustannuksista. Asianomainen viranhaltija harkitsee ensi asteena, ovatko menot lisäosalla katettavia tarpeellisia terveydenhuoltomenoja. Oikeusasiamies ei voi puuttua tähän harkintavaltaan, ellei sitä ole ylitetty tai käytetty väärin. Minulla ei ole aihetta puuttua viranhaltijan harkintaan tässä asiassa.

A kertoi joutuneensa helmikuussa 2003 kolmeksi viikoksi sairaalahoitoon, jolloin kaikki hänen saamansa sairauspäivärahat menivät sairaalamaksujen maksamiseen, osan jäädessä vielä velaksikin. Tältä osin totean, että viranhaltijan päätösten mukaan A:lla oli tuloja helmi–maaliskuussa 2003 yhteensä 3 239,57 euroa (mukaan lukien 20.2.2003 maksetut sairauspäivärahat 2 130,69 euroa). A:n toimeentulotukea määrättäessä huomioon otetut menot (mukaan lukien hänen ilmoittamansa sairaalamaksut 636,82 euroa) olivat päätösten mukaan helmi–maaliskuussa yhteensä 2 394,13 euroa. A:n helmikuun toimeentulotukihakemus hylättiin tuloylijäämän perusteella. Maaliskuulle hänelle myönnettiin toimeentulotukea 80,11 euroa. Minulla ei ole aihetta puuttua myöskään tältä osin A:n toimeentulotuen määräämiseen.

3.3

Toimeentulotuki kotivakuutusmaksuun

Toimeentulotuen lisäosalla katettavina asumismenoina otetaan huomioon tarpeelliset asumismenot perusosaan sisältyvää osuutta lukuun ottamatta. Sosiaali- ja terveysministeriön toimeentulotukilain soveltajille tarkoitetun oppaan (oppaita 2003:10) mukaan asumisesta aiheutuvina menoina otetaan huomioon muun ohella kotivakuutus.

A kertoi kantelussaan, että hänen kotivakuutusmaksustaan otettiin menona huomioon vain puolet.

Käytettävissäni olevien asiakirjojen mukaan A oli ensimmäisessä hakemuksessaan lokakuussa 2002 ilmoittanut maksaneensa 20.9.2002 kotivakuutusmaksun puolelta vuodelta 45,60 euroa. Myös hakemuksessaan 7.5.2003 hän oli ilmoittanut maksaneensa puolen vuoden vakuutusmaksun 45,60 euroa. Toimeentulotukilaskelmissa ajalla 1.10.2002–30.9.2003 A:n kotivakuutusmenona oli otettu huomioon 3,80 euroa kuukaudessa eli 45,60 euroa vuoden ajalta. Myös takautuvasti syyskuulle 2002 tehdyssä laskelmassa oli kotivakuutusmaksusta otettu huomioon yhden kuukauden osuutena 3,80 euroa.

Käytettävissäni olevista asiakirjoista ei ilmene, oliko viranhaltijan tarkoitus myöntää toimeentulotukea kotivakuutusmaksuun vain puolet eli 45,60 euroa vuodessa vai oliko hän mahdollisesti erehtynyt vakuutusmaksun suuruudesta. Asiakirjoista ei myöskään ilmene, oliko A esittänyt viranhaltijalle tositteita vakuutusmaksustaan. Edellä todetun perusteella en voi ottaa kantaa vakuutusmaksuun myönnetyn toimeentulotuen suuruuteen.

Muutoin totean menettelystä seuraavaa.

Toimeentulotukilain 15 §:n mukaan toimeentulotuen perusteena olevat menot, tulot ja varat otetaan huomioon siltä ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään. Lähtökohtaisesti meno otetaan siis näkemykseni mukaan huomioon erääntymiskuukautena. Tämä periaate ilmenee myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä 23.10.2001/2566.

Ennen toimeentulotukilakia voimassa olleessa toimeentulotuen yleisistä perusteista annetussa valtioneuvoston päätöksessä säädettiin (7 §), että toimeentulotuki voitiin määrätä jatkuviin perusosan lisäksi maksettaviin menoihin kuukaudelta ja liittää kuukausittain maksettavaan tukeen. Toimeentulotukilaissa ei ole edellä todettua säännöstä jatkuvien menojen määrittämisestä kuukaudelta. Näkemykseni mukaan esitetty tähän menettelyyn ei kuitenkaan edelleenkään ole. Tällöin on kuitenkin varmistuttava siitä, että hakijan oikeus riittävään toimeentulotukeen ei menettelyn johdosta vaarannu.

Edellytyksenä mielestäni on, että hakijalle on eräpäivään mennessä tosiasiallisesti myönnetty riittävästi toimeentulotukea menon maksamiseen eräpäivänä. Ensimmäistä kertaa toimeentulotukea haettaessa tulisi meno mielestäni ottaa huomioon kokonaisuudessaan erääntymiskuukautena, ellei kysymyksessä ole sellainen tavanomaista suurempi meno, jonka maksamiseen hakijan voidaan edellyttää varautuvan etukäteen mahdollisilla tuloillaan ja varoillaan. Tältä osin viittaa korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen (5.12.2001/3033), jonka mukaan hakijan maksettavaksi erääntyneistä asuntolainan puolen vuoden korkomenoista voitiin ottaa huomioon vain marraskuun menojen osuus, koska hakijalla oli ollut mahdollisuus tulojensa perusteella varautua kyseisten puolen vuoden korkomenojen maksamiseen.

Edellä todetun perusteella katson, että kun A haki toimeentulotukea ensimmäisen kerran syyskuussa 2002 maksettavaksi erääntyneeseen

kotivakuutusmaksuun, olisi maksu näkemykseni mukaan tullut ottaa huomioon kokonaan syyskuun menona eikä vain yhdeltä kuukaudelta laskettuna osuutena. Tämän jälkeen toimeentulotuen tarpeen jatkuttua kotivakuutusmaksun kuukaudelle jaettu osuus voitiin mielestäni liittää hänelle kuukausittain maksettavaan tukeen.

3.3

Toimeentulotuen takaisin periminen

Takaisinperintä varallisuudesta

Toimeentulotukilain 19 §:n mukaan toimeentulotukea saa periä takaisin vain lain 4 luvussa säädetyin perustein. Mainitun luvun 20–21 §:ssä on säädetty toimeentulotuen takaisinperinnän perusteista, edellytyksistä ja esteistä. Lain 20 §:n 1 momentin mukaan päättäessään toimeentulotuen myöntämisestä sosiaalihuoltolaissa tarkoitettu toimielin voi samalla määrätä, että toimeentulotuki tai osa siitä voidaan periä takaisin tuen saajalta, jos hänellä on tuloja tai varoja tai oikeus elatusta turvaavaan etuuteen, mutta nämä tulot tai varat tai etuus eivät ole tukea myönnettäessä hänen määrättävinään tai hän ei muusta syystä voi niitä silloin käyttää. Takaisinperintää ei lain 21 §:n mukaan kuitenkaan saa suorittaa, jos se vaarantaa korvausvelvollisen tai sellaisen henkilön toimeentuloa, josta hän pitää huolta tai on velvollinen pitämään huolta.

Toimeentulotuen takaisinperinnästä päättää lain 23 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa (perintä odotettavissa olevasta etuudesta) sosiaalihuoltolaissa tarkoitettu toimielin ja muissa tapauksissa hallinto-oikeus toimielimen hakemuksen perusteella. Jos perintä tapahtuu siitä syystä, että tuen saajalla on ollut mm. tuloja tai varoja, joita hän ei ole voinut tukea myönnettäessä käyttää, toimielimen on pantava hakemus vireille kolmen vuoden kuluessa siitä, kun tuki on maksettu.

Vakiintuneen käytännön mukaan oikeusasiamies ei puutu sellaiseen asiaan, jossa muutoksenhaku on kesken tai johon voi vielä hakea muutosta. Tämä johtuu siitä, että oikeusasiamies ei voi määrätä, miten viranomaisen on ratkaistava sen käsiteltäväksi saatettu asia eikä muutoinkaan vaikuttaa jossakin viranomaisessa vireillä olevan asian ratkaisuun.

Kuopion hallinto-oikeuden kirjaamosta saadun tiedon mukaan Joensuun sosiaali- ja terveyslautakunta on 22.2.2005 tehnyt hallinto-oikeudelle A:n saaman toimeentulotuen takaisinperintää koskevan hakemuksen. A:lla on mahdollisuus hallinto-oikeudessa esittää ne näkökohdat, joiden perusteella lautakunnan hakemus tulisi hänen mielestään hylätä. Hallinto-oikeuden toimeentulotuen takaisinperintää koskevasta päätöksestä voi valittaa vielä korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos päätös antaa siihen aihetta.

Takaisinperintä työmarkkinatuesta

Takaisinperinnästä odotettavissa olevasta etuudesta on säädetty

toimeentulotukilain 23 §:ssä. Jos toimeentulotukea on myönnetty joko kokonaan tai osaksi ennakkona odotettavissa olevaa eläkettä tai muuta vastaavaa jatkuvaa tai kertakaikkista tuloa, korvausta tai saamista vastaan, toimielin voi periä ja nostaa henkilölle tulevat edellä mainitut tulot, korvaukset ja saamiset suoraan etuuden maksajalta siltä ajalta, jolta tukea on annettu ennakkona ja käyttää niitä varoja ennakkona annetun tuen takaisinperintään (23 §:n 1 momentti).

Jos toimielin on ilmoittanut 1 momentissa tarkoitetun tuen, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa tuen saajalle itselleen, suoritus voi tapahtua laillisin vaikutuksin vain toimielimelle (23 §:n 2 momentti).

Ennakkona annetun toimeentulotuen takaisinperintä lain 23 §:n mukaisesti edellyttää siis, että perinnästä on tehty päätös tukea myönnettäessä. Perintä voi kohdistua vain samalta ajalta maksettuun etuuteen. Lisäksi perinnän edellytyksenä on, että se ei vaaranna henkilön toimeentuloa. Työttömyyspäivärahat ovat vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sellaisia varoja, joita voidaan käyttää toimeentulotuen takaisinperintään.

Asiakirjojen mukaan A:lle oli myönnetty toimeentulotukea viranhaltijan 19.6.2003 ja 10.7.2003 tekemillä päätöksillä kesäkuulle 312,22 euroa ja heinäkuulle 314,29 euroa eli yhteensä 626,51 euroa. Samoilla päätöksillä toimeentulotuki oli päätetty periä takaisin "varallisuudesta ja/tai mahdollisesti myöhemmin myönnettävästä työmarkkinatuesta". Perusturvalautakunta oli perinyt Kansaneläkelaitoksen ajalta 31.5.–11.7.2003 maksamat työmarkkinatukivarat yhteensä 365,76 euroa ja käyttänyt nämä varat kesä–heinäkuussa saadun toimeentulotuen korvaamiseen.

A:lle oli edellä todetun lisäksi myönnetty toimeentulotukea 400 euroa vuokratähtiin viranhaltijan 4.7.2003 tekemällä päätöksellä ja 30 euroa toimeentuloon viranhaltijan päätöksellä 25.7.2003. Vuokratähtiin myönnetty tuki oli päätetty periä takaisin varallisuudesta ja jälkimmäisessä päätöksessä ei ollut lainkaan merkintää perinnästä. Näitä toimeentulotukierä ei siis ole voitu periä takaisin työmarkkinatuesta eikä näin ole käytettävissäni olevien asiakirjojen mukaan tapahtunutkaan.

Asiakirjojen mukaan toimeentulotuen takaisinperinnästä työmarkkinatuesta oli tehty asianmukaiset päätökset tukea myönnettäessä. Perityt työmarkkinatukivarat olivat samalta ajalta kuin myönnetty toimeentulotuki. A:lle oli asiakirjojen mukaan myönnetty toimeentulotukea normilaskelman mukaan elo- ja syyskuulle 2003.

Toimeentulotuen takaisinperinnässä en katso käytettävissäni olevien asiakirjojen perusteella ilmenneen aihetta epäillä menetellyn toimeentulotukilain 23 §:n vastaisesti.

Kantelun mukaan A oli luullut saavansa takautuvat työmarkkinatukivarat omaan käyttöön. Hän kertoi jääneensä rahattomaksi elokuun alussa ehdittyään

maksaa rästissä olleita maksuja saamallaan asumistuella ja toimeentulotuella. Viranhaltija oli päätöksillään 5.9.2003 ja 8.9.2003 hylännyt A:n hakemuksen perittyjen varojen palauttamisesta. Viranhaltija menetteli asiassa harkintavaltansa puitteissa. En voi laillisuusvalvojana ryhtyä arvioimaan näyttöä A:n toimeentulon mahdollisesta vaarantumisesta perinnän johdosta. A:lla on tämän ratkaisuni estämättä mahdollisuus saattaa työmarkkinatukivarojen perinnän lainmukaisuus Kuopion hallinto-oikeuden tutkittavaksi ja esittää hakemuksessaan hallinto-oikeudelle ne näkökohdat, jotka hän tässä asiassa katsoo aiheelliseksi.

4

TOIMENPITEET

Saatan sosiaali- ja terveystieteiden tietoon edellä (kohdassa 3.1) esittämäni käsityksen velvollisuudesta riittävään ohjaukseen siitä, mitä selvityksiä toimeentulotuen hakijan tulee esittää tulottomuudestaan silloin, kun hakija kiistää saaneensa pinta-alaverotuksen mukaan verotettuja metsätuloja.

Saatan sosiaali- ja terveystieteiden tietoon edellä (kohdassa 3.3) esittämäni käsityksen siitä, että toimeentulotukea määrättäessä meno otetaan lähtökohtaisesti huomioon erääntymiskaudena. Samalla kiinnitän sosiaali- ja terveystieteiden huomiota siihen, että jos meno jaksotetaan kuukausieriin, tulee samalla varmistua siitä, että hakijan oikeus toimeentulotukeen ei tämän menettelyn johdosta vaarannu.

ässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni tiedoksi sosiaali- ja terveystieteiden virastolle. Asia ei ole antanut minulle aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Kirjeen liitteet palautetaan oheisena.